

Ako sa vozí pomoc na Ukrajinu, keď tímu zostane jediné auto

10.9.2026 - | Človek v ohrození

„Najťažšie je pomáhať tam, kde človek sám žije,“ hovorí naša kolegyňa Yuliia zo Sumskej oblasti. V rozhovore vysvetľuje, prečo mesačne najazdí stovky kilometrov a ako našu pomoc na Ukrajinu skomplikovala strata auta pri dronovom útoku.

Yuliia Tsyba, terénna pracovníčka Človeka v ohrození na Ukrajine

Do domu pani Halyny sme prišli vymeniť okná. Až na mieste sa ukázalo, že potrebuje rozsiahlejšiu obnovu. V inej obci pomohlo vybavenie protiletectvého krytu udržať otvorenú škôlku, ktorej hrozilo zatvorenie. Rodine pani Liubov sme zabezpečili nové domáce spotrebiče vrátane práčky, chladničky a sporáka. Vďaka funkčnej rúre mohla deťom opäť napiecť aj obľúbený veľkonočný chlieb. Za každým takýmto výsledkom sú návštevy, rozhovory s ľuďmi, zisťovanie potrieb aj návraty na miesta, kde overujeme, či pomoc slúži tak, ako má.

Naša kolegyňa **Yuliia Tsyba, terénna pracovníčka Človeka v ohrození na Ukrajine**, najazdila len v auguste približne 1 770 kilometrov. Navštevuje domácnosti, kolektívne centrá, školy, škôlky a kryty, zisťuje, čo ľudia potrebujú, a pomáha hľadať riešenia. Sama žije aj s rodinou v Sumskej oblasti, a tak vojna zasahuje aj miesta a ľudí, ktorých pozná celý život.

Pri májovom dronovom útoku v Černihivskej oblasti sme prišli o jedno z našich dvoch služobných áut. Nikto z tímu našťastie neutrpel fyzické zranenia. Pre naše dve kancelárie a výjazdy za ľuďmi však zostalo jediné auto. Preto sme spustili kampaň na náhradu zničeného auta a bezpečnostného vybavenia, aby sme mohli naďalej prichádzať za ľuďmi, ktorí našu pomoc potrebujú.

S Yuliou sme sa rozprávali o tom, ako rozhodujeme, komu pomôžeme, čo sa nedá zistiť cez telefón a prečo sa k ľuďom potrebujeme opakovane vracieť.

Kam viedla tvoja posledná pracovná cesta na Ukrajinu a čo bolo jej cieľom?

Na pracovné cesty chodím tak často, že kým vyjde tento článok, odpoveď na túto otázku sa zmení minimálne päťkrát. Týždenne absolvujem niekoľko výjazdov do terénu, niekedy vyrážam aj každý deň. Cieľom je vždy byť priamo na mieste a zabezpečiť, aby bola naša pomoc čo najpresnejšie zacielená a dostala sa k ľuďom, ktorí ju potrebujú najviac.

Ako zisťujeme, kde je naša pomoc najviac potrebná?

Najprv zbierame požiadavky od komunit, miestnych a regionálnych úradov, partnerských organizácií a koordinačných skupín humanitárnej pomoci. Keď máme konkrétny projekt a stanovený rozpočet, ideme do terénu a potreby overujeme priamo na mieste. Nestačí nám teda len informácia, že niekde treba opraviť školské kryty alebo vymeniť okná. Chceme vidieť, aká je skutočná situácia a kde môže mať naša pomoc najväčší význam.

Čo sa týka napríklad krytov pri školách a škôlkach, osobne som navštívila všetky, ktoré boli označené ako priestory vyžadujúce opravu. Posudzovali sme ich skutočný stav a vyberali sme miesta, kde bude naša pomoc vzhľadom na dostupný rozpočet najefektívnejšia.

Dobрым príkladom je škôlka v Bobrovici. Chodilo do nej približne 50 detí, no jej kryt bol v podstate

len obyčajnou pivnicou s omietnutými stenami. Nachádzala sa v okrajovej priemyselnej časti, kde bolo menej detí, a obec na ňu nemala dostatok prostriedkov. Hrozilo preto, že ju zatvoria. Vďaka našej pomoci sa však podmienky výrazne zlepšili. Kryt sme vybavili tak, aby sa v ňom deti mohli bezpečne zdržiavať, hrať aj odpočívať, a škôlka mohla ďalej fungovať.

Pri rozhodovaní preto nehľadáme iba miesta, kde treba niečo opraviť. Zvažujeme aj to, kde môže aj relatívne obmedzená pomoc zásadne zlepšiť podmienky pre ľudí, napríklad zabrániť zatvoreniu škôlky alebo umožniť deťom pravidelnejšie chodiť do školy.

Ako vyzerá naša prvá návšteva domácnosti, domu či školy, kde chceme pomôcť? Čo na mieste zisťujeme a ako do plánovania zapájame samotných ľudí?

Všetko sa začína komunikáciou a naplánovaním návštevy. Na mieste sa najprv predstavíme, porozprávame sa s ľuďmi a zisťujeme ich potreby. Nielen tú jednu, s ktorou za nami pôvodne prišli, ale všetky ich potreby. Potom spolu hľadáme oblasť, v ktorej môžeme byť skutočne užitoční.

Nasleduje obhliadka konkrétneho miesta, napríklad domu, školy alebo krytu. Pri domácnostiach zisťujeme aj ďalšie okolnosti, napríklad či je dom poškodený v dôsledku útoku, kto v ňom žije, či má človek potrebné dokumenty a či môže využiť inú dostupnú pomoc. Snažíme sa podporiť najmä ľudí, ktorí sú zraniteľní a ktorým nemôže pomôcť nikto iný.

Yuliia si spolu so zamestnancami školy a predstaviteľmi vedenia obce obzerá školský kryt v Konotope, ktorý sme sa zaviazali zrekonštruovať (foto: Peter Vološčuk, Človek v ohrození).

Keď nedokážeme pomôcť všetkým, podľa čoho vyberáme domácnosti či školy, ktoré podporíme? Čo je pri tomto rozhodovaní najťažšie?

Keď nemôžeme pomôcť všetkým, zohľadňujeme najmä zraniteľnosť konkrétnej domácnosti alebo komunity, to, či má človek inú možnosť získať pomoc, a aký skutočný prínos môže mať naša podpora. Dôležitý je aj rozpočet. Hoci nemôžeme financovať veľké projekty v hodnote miliónov, snažíme sa dostupné prostriedky využiť tam, kde pomôžu najviac.

Pri domácnostiach je pre nás veľmi dôležité, či človek môže využiť inú dostupnú štátnu alebo humanitárnu pomoc. Pri poškodených domoch sme sa napríklad stretli s ľuďmi, ktorí mohli požiadať o podporu prostredníctvom programu „je-Vidnovleňna“ („eObnova“). Ide o štátnu iniciatívu, ktorá poskytuje Ukrajincom a Ukrajinkám kompenzácie za bývanie zničené alebo poškodené v dôsledku vojny. Ak má človek všetky potrebné dokumenty k nehnuteľnosti, môže touto cestou získať prostriedky na výmenu poškodených okien. V takom prípade sa snažíme podporiť skôr niekoho, kto túto možnosť nemá.

Stretli sme sa napríklad so ženou, ktorá celý život žila vo svojom dome. Po smrti manžela však nemala peniaze na dokončenie dedičského konania a prepis nehnuteľnosti. Hoci v dome naďalej bývala, pre chýbajúce dokumenty nemohla využiť „eObnovu“. Práve takýmto ľuďom chceme pomáhať. Tým, ktorí sú obzvlášť zraniteľní a nemajú inú možnosť, ako svoju situáciu vyriešiť.

Zároveň musíme posudzovať, či naša pomoc situáciu naozaj vyrieši. Odmietli sme napríklad výmenu okien v dome, ktorý bol v havarijnom stave. Samotné nové okná by nepomohli, pretože dom mal aj rozpadajúce sa základy. Nemá zmysel investovať do čiastkovej opravy, ak vieme, že dom aj po nej zostane neobývateľný.

Najťažšie je to vtedy, keď musíme rozhodnúť, že niekomu pomoc neposkytneme. Keď človeka vidíte osobne a poznáte jeho situáciu, nie je jednoduché povedať „nie“. Takéto rozhodnutie však robíme iba

vtedy, keď naň máme dôvod. Vieme, že naša pomoc by situáciu nevyriešila alebo že človek môže získať podporu inde. Ľudí, ktorí takúto možnosť nemajú, sa snažíme odmietať čo najmenej.

Do obce Bondari sme pôvodne prišli vymeniť okná, no dom pani Halyny potreboval rozsiahlejšiu obnovu. Ako sa rozhodujeme, či môžeme urobiť viac, než sme plánovali?

Najprv sme prišli s konkrétnym plánom – vymeniť okná. Keď sme však na mieste videli, v akom stave je dom, uvedomili sme si, že samotná výmena okien by situáciu dostatočne nevyriešila. Vyhodnotili sme všetky potreby aj dostupný rozpočet a zistili sme, že máme prostriedky aj na opravu a zateplenie domu. Ak by nám vlastné financie nestačili, hľadali by sme ďalšie možnosti, napríklad prostredníctvom iného projektu alebo partnerskej organizácie. Nechceli sme dom jednoducho opustiť po výmene okien, ak bolo možné urobiť viac.

Pri oprave domu pani Halyny sme spolupracovali s obcou, pri školskom kryte zasa s partnerskou organizáciou. Ako si rozdeľujeme prácu, aby sa naša pomoc dopĺňala?

Konkrétne úlohy a náklady sa snažíme rozdeliť podľa toho, čo môže ktorá strana zabezpečiť. Pri dome pani Halyny napríklad obec vlastnými silami opravila poškodenú strechu a my sme zabezpečili výmenu okien a následne aj zateplenie domu.

Pri spoločnej oprave krytu sme sa s partnerskou organizáciou dohodli na spolufinancovaní a rozdelili si práce. Každý partner zodpovedal za svoju časť a súvisiace náklady. Jednotlivé tímy a oddelenia pritom priebežne komunikovali a koordinovali svoj postup. Takto sa naše zdroje a možnosti navzájom dopĺňajú.

Yuliia kontroluje kvalitu prác v dome pani Halyny v obci Bondari v Sumskej oblasti. Dom poškodili dronové útoky (foto: Peter Vološčuk, Človek v ohrození).

K opravenému domu či odovzdaniu vybavenia vedie viacero návštev. Čo počas nich kontrolujeme a ako po dokončení overujeme, či pomoc ľuďom skutočne slúži?

Pri projektoch kontrolujeme celý proces od začiatku až po dokončenie. Pri výmene okien napríklad najskôr prebehne úvodný monitoring, potom podpis zmluvy s každou domácnosťou, následne kontrolujeme priebeh prác – či prebiehajú načas a v požadovanej kvalite. Podľa potreby robíme aj priebežné monitoringy.

Po dokončení ideme opäť do každej domácnosti a podpisujeme protokol o vykonaných prácach. Pri projekte výmeny okien to znamenalo minimálne tri návštevy každej domácnosti.

Čo sa pri osobnom stretnutí dozvieš, čo by si z fotografií alebo telefonátu zistila len ťažko? Spomenieš si na konkrétnu situáciu?

Osobná návšteva často ukáže, že skutočná potreba je oveľa väčšia alebo iná, než vyplýva z pôvodnej požiadavky. Pri jednom projekte mi napríklad povedali, že treba vymeniť okná v bytoch. Keď som však prišla na miesto, zistila som, že samotné byty v tom čase neboli obývatelné. Výmena okien by teda sama osebe situáciu nevyriešila.

Rozprávala som sa preto s ľuďmi z komunity o ich ďalších plánoch. Ukázalo sa, že obec chce byty opraviť a neskôr v nich ubytovať vnútorne vysídlené osoby. Vďaka osobnému rozhovoru sme mohli hľadať ďalšie možnosti pomoci, napríklad vykurovacie systémy pre štyri byty.

Kancelárie máme v Užhorode a Kyjeve, ty sama žiješ v Sumskej oblasti. Koľko výjazdov do terénu približne absolvujeme za rok a na čo všetko počas nich auto využívame?

Presný počet pracovných ciest za rok neviem uviesť, ale môžem to priblížiť na vlastnom príklade z augusta. Na služobnom aute som najazdila približne 1 770 kilometrov a v teréne som strávila 10 dní. A teraz si to vynásob 12 mesiacmi a pochopíš, že práca v teréne tvorí významnú časť mojej práce, ktorú dokážem vykonávať kvalitne a načas iba vďaka služobnému autu.

Auto je nevyhnutné na monitoring potrieb, návštevy domácností a komunit, kontrolu prebiehajúcich prác, komunikáciu s ľuďmi a kontrolu dokončených projektov. Bez služobného auta by bolo podľa mňa prakticky nemožné túto prácu vykonávať v teréne a zostala by som odkázaná najmä na telefonáty.

Dôležité je aj to, aby auto zvládlo náročný terén. Do niektorých odľahlejších oblastí vedú veľmi zlé cesty. Napríklad približne desaťkilometrová cesta do jednej z dedín v Sumskej oblasti mi trvala viac ako pol hodiny. Súkromné auto na tieto výjazdy nemôžem používať, pretože má nízky podvozok a po mnohých tamojších cestách by neprešlo.

A samozrejme, dôležitá je aj veľkosť auta, dostatočne priestranný kufor, pretože v ňom pomerne často prevážame časť humanitárnej pomoci ľuďom alebo pracovné materiály potrebné na realizáciu jednotlivých projektov. Nehovoriac o priestore na ochranné prostriedky a ďalšie vybavenie, ako sú nepriestrelné vesty, prilby, spacáky či lekárničky, ktoré naši pracovníci a pracovníčky musia mať so sebou počas pracovných ciest.

Počas odovzdávania generátorov v rámci zbierky „Teplo pre Ukrajinu“.

Ako bezpečnostná situácia mení naše plány? Kedy sa musíme rozhodnúť, že cestu odložíme alebo sa vrátíme?

Bezpečnostná situácia v oblastiach, kde pracujeme, sa výrazne zhoršila, najmä v Černihivskej a Sumskej oblasti. Zintenzívnili sa útoky na infraštruktúru vrátane železnice, čo komplikuje naše presuny. Dlhodobé výpadky elektriny obmedzujú telefonické spojenie aj internet a často nefunguje ani navigácia. Pri cestách cez Sumskú oblasť sa nám neraz stalo, že sme nevedeli, či ideme správnym smerom, pretože sme sa nemohli spoľahnúť na navigáciu ani sa s nikým spojiť.

Samozrejme, neustále ostreľovanie výrazne ovplyvňuje našu logistiku: trasy sa stávajú nebezpečnými alebo neprístupnými, dodávky meškajú a pracovné plány často musíme meniť na poslednú chvíľu. Ruská armáda takmer denne útočí na veľké mestá a ich okolie dronmi s dlhým doletom. Pre zdravie a životy nášho tímu to predstavuje veľkú hrozbu.

Zažili sme to aj pri zničení nášho služobného auta dronom počas pracovnej cesty v Černihivskej oblasti. Našťastie nikto z tímu neutrpel fyzické zranenia, no plány na týždňovú cestu sme museli zásadne zmeniť. Počas niekoľkých dní sme sa mali autom presúvať cez tri oblasti – cez Kyjevskú, Černihivskú a Sumskú oblasť, ktorých celková rozloha je 83 830 km². Všetko sme mali naplánované a dohodnuté s partnermi, samosprávami aj ľuďmi, ktorým pomáhame. A zrazu v jednej sekunde auto spolu s humanitárnou pomocou, ktorú prevážalo, zmizne.

Takže áno. Náhla zmena plánov je, žiaľ, súčasťou našej práce, rovnako ako úplné zrušenie pracovnej cesty, ak si to vyžaduje bezpečnostná situácia. V našom tíme máme bezpečnostného koordinátora, ktorého úlohou je monitorovať každodennú situáciu v regiónoch, kde pracujeme, a rozhodovať o tom, či sa pracovná cesta uskutoční, alebo nie. Samozrejme, v našej organizácii máme aj bezpečnostné pravidlá, ktoré musíme počas pracovných ciest dodržiavať.

Auto Človeka v ohrození po dronovom útoku z mája tohto roka. Spolu s autom zhorelo aj bezpečnostné vybavenie nášho tímu a humanitárna pomoc určená pre jedno z kolektívnych centier (foto: Peter Vološčuk, Človek v ohrození).

Ukrajina je zároveň твоjím domovom. Aké je pomáhať druhým, keď vojna zasahuje aj do tvojho života?

Je to veľmi ťažké. Najťažšie je poskytovať pomoc tam, kde človek sám žije. Poznáš tie miesta, domy aj ľudí. Ešte nedávno si tam sedela s priateľmi alebo si sa tam hrávala ako dieťa. A zrazu sa dozvieš, že práve tam zasiahol útok, a vieš, kto v tých domoch žije.

Preto je pre mňa pomoc v Sumskej oblasti veľmi osobná. Keď vidím, že bez generátora nebude fungovať nemocnica, kúrenie či základné služby, viem si z vlastnej skúsenosti predstaviť, čo to pre miestnych ľudí znamená. Viem, aké je to byť bez elektriny a tepla alebo prísť do zdravotníckeho zariadenia, ktoré pre výpadok prúdu či internetu nemôže fungovať.

Aj preto považujem za veľmi dôležité pomáhať ľuďom naplňovať ich základné potreby a zabezpečiť, aby nemocnice, ambulancie, školy a ďalšie služby mohli fungovať.

Je nejaké stretnutie s ľuďmi, ktorým sme pomohli, ku ktorému sa vraciaš, keď potrebuješ načerpať silu?

Áno. Najviac ma povzbudzuje, keď vidím výsledky našej práce. Po dokončení výmeny okien som navštívila domácnosti a nedostala som ani jednu negatívnu spätnú väzbu. Ľudia boli spokojní a oceňovali kvalitu práce.

Silným zážitkom je pre mňa aj návšteva školského krytu. Keď vidím školu plnú detí a radosť v očiach riaditeľky, ktorá je nadšená z výsledku, teším sa spolu s ňou. Ešte viac ma povzbudilo, keď som sa dozvedela, že deti môžu vďaka opravenému krytu v Konotope chodiť do školy podstatne častejšie. Predtým sa deti učili jeden týždeň prezenčne a ďalších šesť online. Teraz sa po týždni v škole učia online už len dva týždne.

Podobne silný je pre mňa aj pohľad na škôlku, ktorú som videla najprv na začiatku rekonštrukcie a neskôr už s deťmi. Práve takéto konkrétne výsledky mi dodávajú energiu pokračovať.

Počas návštevy škôlky v Černihive, v ktorej sme opravili ventiláciu, toalety a zväčšili herný priestor pre deti.

Pri májovom dronovom útoku sme prišli o jedno z našich dvoch pracovných áut aj o bezpečnostné vybavenie tímu. Na náhradu zničeného auta a vybavenia teraz zbierame peniaze. Čo konkrétne by sa vďaka podpore darcov a daryň zmenilo pre náš tím a ľudí, za ktorými chodíme?

Ako som už spomínala, spoľahlivé služobné auto je pre prácu v teréne nevyhnutné. Umožňuje nám dostať sa priamo za ľuďmi, monitorovať ich potreby, kontrolovať priebeh a kvalitu prác a overovať, či pomoc plní svoj účel. Auto musí byť zároveň technicky spoľahlivé a musí zvládnuť aj náročný terén, pretože často jazdíme do odľahlých oblastí po veľmi zlých cestách. Vďaka nemu môžeme zostať v priamom kontakte s ľuďmi a reagovať na ich skutočné potreby, nielen na informácie sprostredkované telefonicky.

Aktuálne máme pre celý ukrajinský tím a dve kancelárie vzdialené od seba viac ako 800 kilometrov k dispozícii už len jedno auto. Používam ho ja, pretože sa potrebujem často presúvať medzi Sumskou a Černihivskou oblasťou. Kolegyne a kolegovia z Užhorodu, Kyjeva či zo Slovenska sú preto pri pracovných cestách aj následných presunoch na mieste odkázaní na verejnú dopravu, najmä vlaky a autobusy.

Situácia na Ukrajine je však v súčasnosti taká, že vlaky majú často veľké meškania alebo sa vôbec

nedostanú do cieľovej destinácie, pretože Rusko intenzívne ostreľuje železničnú infraštruktúru a civilné vlaky. Napríklad 9. septembra zasiahli drony vlak s civilistami v Sumskej oblasti. Začala horieť lokomotíva a osobný vozeň a podľa predbežných informácií sa zranilo desať ľudí. Počas zásahu záchranárov, ktorí dorazili na miesto útoku, nepriateľ zaútočil znova. Spoliehať sa pri našej práci preto na verejnú dopravu nie je veľmi bezpečné ani spoľahlivé.

Podpora darcov a darkýň by nám pomohla zabezpečiť ďalšie auto a pokračovať v pravidelných výjazdoch za ľuďmi, ktorým pomáhame. Mohli by sme pružnejšie plánovať cesty, zostať v osobnom kontakte s ľuďmi a poskytovať pomoc tam, kde je najviac potrebná.

<https://clovekvohrozeni.sk/ako-sa-vozi-pomoc-na-ukrajine-ked-timu-zostane-jedine-auto>